העולם הזה

השבועון המצויר לאינפורמציה

רחוב נליפסון 8, תל־אביב
(ליד תיאטרון „הבימה")
ת.ד. 186, טל. (מסני) 64755
מען לטלגרפים: „עולמפרס"
משרד המערכת בירושלים
רחוב דוד המלך (יוליאן),
קול משרד המערכת.

עורך הביתוב:
מיכאל אלמן (ומני)
הכתב הראשי:
יהודה נבאי

העורך הראשי:
עורי אבנרי
ראש המערכת:
שלום כהן

עורך התבנית:
רוש
העלם הראשי:
פול גולדמן

עורכי מדורים:
מיכאל אלמן, ניצה גבי, ירוחם נבע, תמר תדמור.

משתתפים קבועים:
פרנצה גרובנר, רפאל חיים, אוסקר טאובר, פילים פיארי, צבי שש.

ראש־מערכת, ירושלים: דוד רובינגר
מ"מ ראש־מערכת, חיפה: נתן ריבח

סופרי־חוץ:
מונטי ג'ייקובס, גבריאל דגון, יצחק המאירי, שמואל פירון

הפו"ל: העולם הזה בע"מ, דפוס ישראל, תל־אביב

אני מתבייש להודות בזה, אבל יש לי סימפטיה משונה אל ריבחי כמאל, הקריין העברי של רדיו דמשק. אני יודע שמעשה בלתי נבון הוא להודות בכך. כמה עתונים כבר מצאו כי ההופעה התכופה של דברי העולם הזה בתוכנית הדמשקאית מעוררת חשד, ושהיא מעידה על אופיו ההרסני, האנטי־ציוני, בקיצור — הכנעני, של העתון הזה. אולם מה אפשר לעשות כנגד זה?

לצערי לא הכרתי את ריבחי מימי, גם לא כשהתהלך בינינו. אולם לאחר שקראתי את תולדות חייו, המפורטים במקום אחר בגליון זה, היתה לי הרגשה כאילו הכרתיו. כי לפני מלחמת העצמאות, וגם אחריה, נ־סיתי לא פעם לקשור קשרי ידידות עם ער־בים צעירים מסוגו.

הנה לפנינו ערבי בעל הכרה לאומית. ש־עשה את כל אשר יכול בן־תמותה לעשות כדי להשתלב בחברה העברית. הוא תירגם שירה עברית לשפת אמו. הוא פעל לטובת התקרבות פוליטית. וכל אשר ביקש היה כי החברה העברית, בה מצא את כל אשר חסר לו בחברה הערבית, תתיחס אליו כאל אדם שוה־זכויות ושוה־מעמד.

אולם החברה העברית דחתה אותו, הניחה לו להרגיש שאיננו אלא „נייטיב", פרא מן המדבר. והפרשה כולה הסתיימה במעשה ליצן, ברחוב עברי ברושלמי, ובפיצוץ ביתו בשייך בראה.

זוהי פרשה אופיינית למדי. היו מאות, ואולי אלפים, דוגמתה. אינני יכול שלא ל־הרהר מה היה קורא אלמלא היינו דומים כל כך לבני גיטו המסתגרים בחומות רוח־ניות וחברתיות. יתכן מאד שבדורנו היתה נוצרת שיכבה עבה של אינטליגנציה ערבית צעירה, שהרגשתה הלאומית היתה צמודה להבנת האופי המשחרר של הלאומיות העב־רית. שיכבה זו היתה יכולה, אולי, למנוע את המלחמה על אלפי קורבנותיה, או לפחות לתת כיוון אחר לגמרי למלחמה — ולשלום. מול הלאומנות הערבית הכמעט־דתית, הס־גרנית והבדלנית, המובילה למבוי סתום של שנאה והרסנות, היתה נוצרת לאומנות ערבית מתקדמת, בריאה, המובילה לאיחוד המרחב השמי תחת דגל שני הלאומים השו־מיים, לגירוש כל הכובשים הזרים וליניצול אוצרותיו לטובת יושביו.

●

כשזרים באים בטענות אל מנהיגים צ־יוניים ומאשימים אותם בחוסר נכונות לכרות שלום עם הערבים משך שני הדורות האחרו־נים, נוהגים המנהיגים להצביע על שורה ארו־כה של החלטות חגיגיות בקונגרסים הציוניים. הכרזות המנהיגים ותוכניות מפוארות. אולם השלום לא יכול היה להתחיל בבאזל או בז'נבה. השלום היה צריך להתחיל בבית, ברחוב בן־יהודה בירושלים, בתל־אביב, ו־ברחוב הרצל בחיפה. שורש הבעיה לא היה פוליטי. הוא היה חברתי. שיחת רעים בין צעירים, בילוי משותף של בני שני העמים, ביקור איש בבית רעהו, יכלו לפעול יותר מאלף הכרזות. החומה הבלתי־נראית בין אדם לאדם היא שגרמה, למעשה, למצב הפו־ליטי שהפך את מלחמת תש"ח לבלתי־נמנעת.

משום מה אני שמח שריבחי חזר אל מעבר לקווים, נשאר בשטח הערבי. כי מה היה קורה לו נשאר כאן? האם מצבו החברתי היה קל יותר? האם לא היו מתיחסים אליו כאל אויב ערמומי, כאל כלב מוכה שבטחין המ־דינה מחייב למרר את חייו באלף דרכים? וגרוע מכל, האם לא היה נופל קרבן למאות השפלות קטנטנות וקטנוניות בחיי יום־יום, ביחסיו עם הפקיד במשרד הממשלתי, עם השכן בבית הקפה?

עקבתי ביאוש מסוים אחרי מצב הרוח של כמה ידידים ערבים, אנשים שיכלו להיות בונים נאמנים של תנועה לאומית ערבית פרו־ישראלית כל־שמית. כשהחליטו את ההח־לטה הגורלית: להישאר במדינה בימי הק־רבות, דבר שלא היה בלתי־מסוכן, היו מו־כנים לפעול רבות בכיוון זה. תוך ארבע שנים הסכנו אותם, אם לא לאויבים מושבעים, הרי לאנשים שבורים, חסרי חזון ושאינם עשויים להביא תועלת למדינה.

●

לא מזמן הקדיש ריבחי לעתון זה, ולי אישית, את כל תוכניתו היומית. הוא לא עשה זאת רק כדי לחלק לי מחמאות (שע־ליהן אני מודה לו), אלא גם כדי לעקוץ או־תי כמה עקיצות. גם עליהן איננו כועס. או־לם היה בדבריו משפט אחד שאינני יכול לעבור עליו בשתיקה.

אמר ריבחי: „...אם ממשלתו של אירי אבנרי זקוקה לשלום עם מדינות ערב, הרי הוא מגייס את עטו ומייגע את שכלו בחי־פושים אחרי אמתלאות הגיוניות, כביכול, למען שלום זה..."

האמנם, ריבחי? האם הממשלות הן הזו־קוקות לשלום? ומה בדבר האמהות, בנות עמך ובנות עמי, שבניהן נשארו בלטרון, בעוב"ה־אל־חפיר, בבית גיראח שלך? מה ב־דבר האמהות שבניהן יצטרכו לצאת לקרב אם יתקיים רצונם (המוצהר) של מנהלי רד־יו דמשק? האם לא היה די בבתים מפוצצים, בסליטים מזי־רעב, בכרמים תרוכים?

כן, אנו זקוקים לשלום. אנו, המנצחים, איננו מתביישים בכך. אולם האם אתם זקו־קים לו פחות? אריב אל־שישקלי איננו זקוק לו. גם לא נורי סעיד, ולא מוחמד נגיב ולא הבריגדיר גלאב באשא. יכולים הם להת־קיים עוד הרבה דורות במצב הנוכחי של לא־שלום ולא־מלחמה. אולם אתה, ריבחי, חבריך בני גילך, כל אלה הרוצים שהמרחב ית־עורר לחיים חדשים, למען יהיו להם ולב־ניהם חיים של תוכן וטעם, האם אתם אינכם זקוקים לשלום?

אני מקוה שאינני מעליב אותך אם אינני מאמין שאתה מאמין במשפט זה שלך. אתה סבלת מידי אותה מורשה של שינאה, משפ־טים קדומים ויצרים סראיים הקיימים בכל עם. איש לא יכעס עליך אם נצטברה בלבך מרירות מסוימת. אולם גדולתו של אדם נמדדת בכך שהוא יכול להתרומם בכוח ה־הגיון הצלול והרגש הטהור, מעל למרירות שהיא פרי תקלות אישיות.

ההיסטוריה הערבית מפארת גיבורים רבים שהוכיחו גדולה נפשית זו. האם לא יימצאו כאלה גם בדור זה, הדור ה־55 מאז הגירת הנביא ממכה?

שמעי שפיר

מכתבים

הנשיא

האם באמת הנשיא ז"ל, אשר הוכרו כאישיות שניה במעלה אחרי הרצל ז"ל, לא היה יכול לזכות שביום קבורתו, לכל השחות, כל בתי הקולנוע וה־תיאטרונים יהיו פגורים?

י. כהן, תל־אביב

„הוא היה הילד השלישי במשפחה בעלת 11 ילדים, מהם נשארו בחיים 7 בנות ו־5 בנים (העולם הזה 785)". חשבון חלש!

י. אמיתי, תל־אביב

ההנהה היתה חלשה. להוריו של ויצמן היו 15 ילדים.

תמהתי מאד שגם אתם המתימרים להיות עצמ־איים ובלתי תלויים — נתפסתם להרבה שנרה וקל־קול במאמרכם על ד"ר ויצמן ז"ל. אין זאת כי הפעם לא עמד לכם אומץ לבכם לבלתי הנרר אחרי התעמולה הרשמית. נדמה לי שקריצת העין לעבר בי. ני., במאמרכם אל הקורא, אף היא מלמדת שאתם מתחילים להסתגל...

דומני, שכהתאם להשקפתכם המחייבת אחוה יהודית־ערבית במרחב מחובתכם היה (על אף הנוהג: „אחרי מות קדושים אמור!...) להוקיע אותה דרך פוליטית, לח הטיף המנוח ויצמן, שרצתה להפוך אותנו לארץ חסות של האימפריה הבריטית ול־עשות מאתנו כלב שמירה לאינטרסים הבריטיים באיזור. דרך זו היתה בעוכרנו ומונעה את ההבנה בין יהודים וערבים.

יש הרבה נקודות בחייו של איש זה המעוררות שאלות, ורק אחת מהן הובלטה ביום הלויה על ידי בנו של המנוח שהגיע מאנגליה ובקושי ידע להניח את „הקדיש" העברי על קבר אביו... לו יהודים רבים היו מתנכים כך את בניהם — מי יודע לאן היינו מגיעים.

כיצד נתפסתם גם אתם לאותה הערצה, ולא חדל־תם מהזכיר את ארמון הנשיא וכל נינוני המלכות שהתלו לו?

ולבסוף, הערה כללית: אני מאמין, שלו הציו־נות של א. ד. נורדון (הנשמה עצמית) היתה כו־בשת את המחנה הציוני ולא הציונות שלו ויצמן (שתדלנות אצל הבריטים), כי אז מצבנו כיום היה שונה לגמרי, ולעתונכם היה הרבה סחות מה לבקר בחיי מדינתנו.

אליעזר אחישר, בן־שמן

פצצה ב„העולם הזה"

הנני שמח מאד ומאחל לכם כל טוב על הפצצה אשר שונאי האמת הטילו במערכת שלכם. כי מו־כיחה פצצה זו שמאמריכם נשאו פרי. גם הפעם ניסו מניני ימי הבינים להשתיק רעיון על ידי פצצה ועלי לשאול אותם: האם כל כך מהר שכחתם?

כאשר הרסו בתי כנסת, האם הרסו את הדת היהודית? כאשר הרגו יהודים, האם הרגו את הדת היהודית?

וכיום, האם חושבים אתם שפצצה במערכת תכ־בוש את לבו של היהודי ה„אפיקורסי" והבלתי סבלנתי ותתפוך אותו לארוך?

אם כן, המשיכו בפצצות. הגם העברי יכין ש־פצצות הן הארגומנט האחרון שלכם, שאין בפי־כם עוד מלים כדי להגן על עמדתכם הפסולה. וכל פצצה ופצצה שלכם תהיה לבנה לבית הנהדר אשר יקום על החורבות של השחיתות המפלגתית. כל פצצה ופצצה תהיה כמו מים לעץ הנאה שיצמח על זבל של אי חופש המצפון.

לכן, חברי מערכת העולם הזה: אל פחד, והרימו ראשיכם! פצצה זו רק תעזור לפתוח את הדלת ל־עתיד.

רוני נתן, רחובות

כשלא ראיתי את רותי מעל דפי העולם הזה (787), לאחר שעזבה את העולם ההוא בספינת המרחב, החילותי דואג לשלומה. וכששמעתי ביומי ד' רעש התפוצצות במערכת עתונכם (מכיון שאני גר בקרבת מקום) כמעט ושוכנעתי שרותי הגיעה לשם בלוית ידידה מוטקה. ומה הופתעתי והצטער־תי כשנודע שרותי כלל לא באה. ולא זו בלבד, אלא שאביה־מסמסה נמצא.

אני מאחל לרוש החלמה מהירה. ושימשיך ב־ספור קורותיה בעולם הזה.

עודד תאומי, תל־אביב

חופש הדעה

למרות שאיני נמנה על הדתיים, נתמלאתי כעס בקראי את מכתבו של הקורא דוד גרוסמן (העולם הזה 782). ...חרפה שעתון המתימר להיות מדריך לדור, יפרסם מכתב מסוג זה.

י. בן־ציון תל־אביב

מדור המכתבים בהעולם הזה משמש במה חפשית — היחידה בכל עתונות הארץ — להבעת דעות, תהיה אשר תהיה.

לקראת המחר

ברצוננו לדעת מה יהיה מראה סני העולם הזה והעולם הזה כאשר חברי המערכת הנכבדה ירגישו את עצמם לא עוד צעירים ויפים איזה

אליפות התשבץ, 1953

חוברות התשבץ היא אחת החינוכיות והחיוביות ביותר. אלפי חובבים, צעירים כקשישים, סוגדים לה בישראל. רבים מהם אינם מוצאים סיפוק בתשבצים הקלים, יחסית, המתפרסמים בעתוני הארץ.

כדי לעודד חובבות זו ולהציב לחסידיה מטרה למאמץ מוגבר, מכריז מדור התשבצים של העולם הזה על קביעת תוארים של „אלוף־התשבץ" ו„רבני־התשבץ" של ישראל. התוארים יחולקו אחת לשנה, אחרי תחרות שתימשך חודשיים.

החל מגליון העולם הזה שיופיע ב־1 לינואר, 1953, יפורסמו במדור שמונה תשבצים, שכל אחד יהיה שונה לחלוטין מקודמו. קורא שיפתור את כל השמונה יזכה בתואר „רבן־התשבץ". בין ה„רבנים" תיערך תחרות־גמר של פתירת תשבץ אחד במהירות המקסימלית. לזוכה יוענק התואר „אלוף־התשבץ". לאלוף, לסגניו ולרבנים יחולקו מדליות וגביע.

לקוראים שאינם משתתפים בתחרות, תתקיים חלוקת הפרסים הרגילה.

במו עיני

כל המרבה

כאשר אמחות מפליגות בשבח כשרו־נותיהם המוסיקליים של צצאיהן, אין גבול להגזמות.

אומרת אם אחת: „כאשר נגנה בתי בקונצרט שיר ערש לבטהובן, נרדמו כל המאזי־נים."

משיבה האם ה־שניה: „כאשר בתי נג־נה את הלחן, סע־רה בים, כל האנשים הקיאו."

הקורא מנחם אמיתי, רחוב 831, שכון דן, תל־אביב, זוכה בפרס השבועי בסך —.1 ל"י.

אינטרסים ייצגו ובשם מי ידברו אז? קוראות, שלא קוו ולא התאכזבו.

השחיתות

קראתי את מאמרכם על השחיתות הנפוצה בארץ ולבי כואב לי שבמדינה הצעירה קרה וקורה כדברים האלה. ידוע לי כי מתוך חבילות שאני שלחתי, ושאנשים אחרים שלחו ארצה, נגנבו מצרכי מזון, בגדים וחפצים אחרים. אני, למשל, אמשיך לשלוח, אולם כשנודע לאמריקאים, מתוך מכתבים, שמחבילות שהם שלחו ארצה לעזרת משפחותיהם חסרו כמה מצרכים, מובן שעלתה חמתם על המדי־נה ועל הדואר... זה מביא לידי כך שהם מפסיקים לשלוח חבילות... זוה מוריד את שמה של המדינה.

שלום הלממן, ניו־יורק

משפט פראג

בימי מרד היפאים יצאתם מן האוביקטיביות שלכם והייתם פרו־יפאים. היום אתם מוכרחים ל־היות פרו־ישראליים ולדרוש את איסור הקומוניזם בישראל.

אמנם ברור שכל תנועה ההוספכת לבלתי חוקית עלולה להכות שרשים עמוקים יותר... אבל היום, לנוכח החשמצה הקומוניסטית, אסור לכם לשתוק. דחילקום, תנו קונטרה!

ע. טל, ירושלים

נדהמנו לראות איזה חשיבות קטנה נותן העולם הזה (787) למשפט סראנ בעוד במשך חדשים התרגלנו לקרוא בו נתוח ספרני של כל מקרה בעל חשיבות בארץ ומחוצה לה. אנו משוכנעים ש־אלפי קוראים אחרים רוצים לראות הטעם אם העולם הזה, הנקרא „בלתי תלוי" ואשר אנו רוצים לראותו כזה, אינו אלא בת קול למפ"ם.

קבוצת קוראים ותיקים, חיפה

נא לראות עמודים 3־4־5־6־7.

מיהו חלוץ?

המושג „חלוץ" (העולם הזה 786) הוא, במובן מסוים, גם רוחני ולאו דוקא נשמי. אני מתנגד בהחלט לקרוא לאדם המבצע עבודה חלוצית בשם הגעלה הזה, באם הוא עושה זאת רק כדי לחסוך כסף ולחזור לארץ מוצאו. לו היה (מסוגל) לחסוך כסף בצורה פחות חלוצית, משוכנע אני שהיה עושה זאת.

יורם גור, ירושלים

ורדה ו„כפית"

בקשר לספורה של הגב' אפרת (העולם הזה 782) ברצוני לשאול שאלות מספר:

א. האם אין הגב' אפרת חושבת כי הסגנון המליצי והחריף אודות בנות כפית אינו מתאים לסגנון הספור כולו וכי הוא מעורר את הקורא לחשוב מדוע כועסת היא כל כך עליהן?

ב. האם התענינה הגברת אי פעם בבנות כפית, בכמיהתן ליפה. לנאצל, לטוב שהן מקוות למצוא בכפית.

ג. האם הגב' ורדה אפרת סבורה כי ספורים מסוג הספור שהיא פרסמה מועילים להעלאת הרמח?

מרים וינקלר, בני ברק

כן.

חשמל לירושלים

בכתבה „בשנה הבאה אור בירושלים" (העולם הזה 786) כתבתם כי כבית החרושת שמשון יופקו 2500 קילוט־שעה בשבוע בירושלים. היחידה הכבו־נה היא „קילוט" (הספק) ולא „קילוט־שעה" (אנרגיה). מילא, זה לדרה במשפחות הטובות ביותר.

י. שביט, חיפה

רותי, רותי

סלמתו, דושו שכני הם עולים חדשים מתורכיה הסברתי להם את הקריקטורה האחרונה על כלכ־כית (עולם הזה 786)... הם נהנו מאד. דבר אחד מענין אותי: מה יהיה עכשיו עם רותי שלנו? הייתי מציע כי לא תעשה שטות ותשוב לישראל. מוטב שתשאר באיזה מקום אחר בעולם.

מאיר לביא, ירושלים

הכנות בלשכת הגיוס

בענין כריקת הכנות בלשכת הגיוס (העולם הזה 785): איפה היח הצלם שלכם?

יחזקאל כהן, תל־אביב

אלימות וכוח גם

האם חושב זאב עמשלם (העולם הזה 786) שב־„מעשי אלימות הרס" או „בכח גופני גם" — כמו שהוא מתבטא — ישנה או ייטיב את מצבנו? לא ולא. הוא טועה בהחלט. המהסכה הצרפתית נכשלה לחלוטין והביאה רק את הסרור על רובס־סיר ואת המשטר הישן ונוסף לכך המיטה חורבן על צרפת. האם הקורא עמשלם רוצה להסוך את ישראל לסוריה שניה? אני סבור שלא. ולכן אני מצ"ע לו לשבת בשקט ולחכות.

יוסף שמואלי, רחובות

רכושו של נפקד

יש לי הכבוד לבקש את עזרתכם בקשר לשחרור רכושו של אחי ג'ון נורדון בוטש' מאוסטרליה, כן למשפחה נכבדה שהוכיחה את אחוותה גידודי־תה ליהודים לא בהזדמנות אחת. זה שנים אחדות שאני משתדל לקבל בחזרה את ביתו בחיפה, אולם ללא הצלחה... אני מקוה כי תשמשו בהשפעתכם להמליץ על שחרור הרכוש הזה של אחי, שהוא נוצרי נכבד ואיש כנסיה המוכר בודאי גם לכם.

א. ס. בוסג'י, חיפה